

УДК 81243:005.22(045)

М 86

Мочалова Н. С.

старший викладач кафедри прикладної лінгвістики,
Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв),
zlatoslava2010@gmail.com

Мочалов Д. Є.

завідувач лабораторії кафедри прикладної лінгвістики,
Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв),
zlatoslava2010@gmail.com

ПЕРЕХІД ВІД «ЗАСТОСУВАННЯ» ДО ВИЩИХ РІВНІВ ТАКСОНОМІЇ БЛУМА В НАВЧАННІ ФОНЕТИКИ

У статті представлено принципи відбору цілей та завдань для вивчення фонетики відповідно до таксономії Блума, котрі стосуються формування навичок мислення вищого порядку: аналізу, оцінки, створення. Процес формування цих навичок проаналізовано в контексті формування комплексної фахової компетенції майбутніх лінгвістів, що включає в себе мовну, культурну, міжкультурну, навчальну та інші компетенції, які слід розвивати як єдине ціле. У статті наведені приклади практичних завдань з фонетики на основі дієслів дії для етапу «аналіз», «оцінка» та «створення».

Ключові слова: таксономія Блума, навчання фонетики, навички мислення вищого порядку.

Націленість мовної освіти на формування ряду комплексних компетентностей через навички мислення вищого порядку передбачає розробку таких методів і підходів роботи на заняттях, які б сприяли розвитку навичок XXI століття та опануванню ґрунтовних знань як частини філологічного світогляду. Рекомендації Ради Європи з мовної освіти та вимоги сучасного ринку праці ставлять перед майбутніми фахівцями в галузі філології високі вимоги щодо теоретичної підготовки практичних навичок з фонетики [1, с. 107].

Як показав аналіз сучасних досліджень, в яких висвітлюються питання застосування таксономії Блума в навчанні, увага дослідників зосереджується, в основному на таких питаннях: застосування таксономії Блума в тестуванні та оцінюванні (A. Clemons, R. Paza, I. Yurdabakan), особливості використання таксономії в технічних та точних науках (L. Beck, A. Crowe, T. Ferris, J. Swart, M. P. Wenderoth) в галузі комп'ютерних наук (A. Lajis, F. Saleem), використання її для розвитку критичного мислення (F. Naba, O. Zaikov), постановки загальних цілей та планування курсів (E. G. Casupang, M. Mohan, I. Naomee), роботи з певними аспектами мовленневої діяльності (S. Baghaee, A. Chalak, J. Nevid). Досліджень, присвячених питанням конкретного застосування таксономії Блума в навчанні фонетики, наразі дуже мало, і вони враховують лише навички мислення нижчого порядку – запам'ятовування, розуміння, застосування (Yu He) торкаються питання лише побіжно, вказуючи, яку частку займатиме навчання фонетики на нижчих рівнях таксономії чи пропонуючи поради із застосування таксономії для оцінювання рівня знань. Відтак постає потреба

в розкритті зв'язку принципів класифікації Блума із вибором форм роботи та завдань для розвитку фонетичної компетенції студентів на основі навичок мислення вищого порядку з метою формування частини комплексної фахової компетенції, елементами якої є мовна, культурна (міжкультурна), навчальна та інші компетентності.

Мета статті – запропонувати практичні рішення у виборі цілей, форм роботи та завдань для вивчення фонетики та формування навичок мислення вищого порядку на основі класифікації Блума.

У своїй класифікації Б. Блум виділив шість рівнів розумової діяльності і розподілив їх за зростанням складності. Вищі (складніші) рівні мислительної діяльності потребують спочатку опанування нижчих. Оригінальна структура містила рівні «знання», «розуміння», «застосування», «аналіз», «синтез» та «оцінка». Група дослідників переглянула класифікацію і частково змінила її на: «запам'ятовування», «розуміння», «застосування», «аналізування», «оцінювання» та «створення». Для економіки XX століття, в якій важливі були знання, перших трьох рівнів вистачало практично для всіх галузей. Утім, XXI століття привнесло свої зміни й поставило нові вимоги до фахівців. Відтак навички вищого порядку почали становити основу всіх ключових компетентностей, які слід розвивати в процесі сучасного професійного навчання. Вони мають велике значення і для навчання упродовж життя. Здатність критично оцінювати, аналізувати якесь явище, спираючись на набір об'єктивних критеріїв, а не на суб'єктивні відчуття, входить до трьох вищих рівнів таксономії Блума: «аналіз», «оцінка» та «створення».

Однак, більшість підручників і посібників роблять наголос саме на формуванні навичок мислення нижчого порядку, чому є кілька причин: недостатня кількість аудиторного часу, відведенного на вивчення окремих дисциплін, необхідність стандартизувати результати навчання під вимоги програми та складність оцінювання рівня сформованості навичок мислення вищого порядку. До того ж, існує думка, що навички мислення вищого порядку набагато ефективніше розвивати при вивченні дисциплін природничого та математично-технічного циклу, що частково відсуває мовні дисципліни на периферію в цьому процесі й вимагає від викладача додаткових умінь та затрат часу на підготовку завдань для досягнення цієї мети.

Рівні «аналіз», «оцінка», «створення» дають більше можливостей застосувати студентоцентроване навчання, але водночас вони обмежені самим змістом навчального матеріалу з фонетики, який потрібно опанувати під час курсу. Відтак, постає потреба уточнити, які саме цілі й завдання дає набір дієслів дії для цих рівнів у навчанні фонетики. Рівень «аналіз»: відділяти, розпізнавати, ранжувати, розрізняти, категоризувати, порівнювати, зіставляти, сполучати, характеризувати, ілюструвати, розподіляти, складати карти пам'яті, упорядковувати, ідентифікувати, планувати, оцінювати, запитувати, пояснювати, робити висновки». Рівень «оцінка»: переконувати, експериментувати, аргументувати, оцінювати, критикувати, пов'язувати, перевіряти, коментувати, відшукувати, прогнозувати, вимірювати, дискутувати, аналізувати, градуювати, захищати, обґрунтовувати, розробляти, висувати гіпотези. Рівень «створення»: конструювати, записувати подкаст, міксувати, керувати, співпрацювати, продукувати, вести (відео)блог, удосконалювати, формулювати, обговорювати, спрямовувати, моделювати, вирішувати, розігрувати ролі, видозмінювати, публікувати, планувати, компонувати, розробляти, виготовляти, сприяти.

Завдання для рівня «аналіз» можуть містити вправи на розпізнавання та розрізнення рис різних стандартів та діалектів англійської мови у прослуханому аудіо (відео), підбір відео чи аудіо в мережах YouTube чи TikTok для ілюстрації цих стандартів та діалектів, укладання списків характерних рис стандартів та діалектів на основі перегляду таких відео, розпитування носіїв мови про особливості вимови в їхньому регіоні (в соціальних мережах, програмах-месенджерах, платформах для онлайн-конференцій). Такі завдання потребуватимуть детального ознайомлення з теоретичним описом діалектів і стандартів, виокремлення спільних та відмінних рис та розуміння, в яких країнах, регіонах, округах, графствах чи провінціях можна почути той чи інший діалект чи стандарт англійської мови.

Завдання для рівня «оцінка» включатимуть обговорення матеріалу, зібраного студентами, обґрунтовування ознак, за якими вони віднесли

мовлення носія (відео чи аудіо) до того чи іншого діалекту чи стандарту, спроба імітувати мовлення носіїв різних діалектів, оцінку наявності та кількості рис літературної вимови (Received Pronunciation чи BBC English) у тому чи іншому діалекті, пошук та виокремлення рис соціолектів (мовлення емігрантів з різних країн, людей різного віку тощо). Навички мислення вищого порядку розвиватимуть і завдання з висунення гіпотез про майбутнє того чи іншого діалекту чи стандарту, прогнозування рівня, території чи причин поширення того чи іншого стандарту на основі статистики та об'єктивних даних.

Одним з найефективніших методів роботи на рівні «створення» буде проектна робота. Утім, важливо не спрощувати результати проекту до простої презентації, а скерувати студентів на більш комплексне й творче вирішення завдання. Створення статті у «Вікіпедії» чи відео з розіграною сценою із фільму чи реального життя, в якій показано мовленнєві особливості різних стандартів та діалектів англійської мови.

На рівні «створення» ефективною буде робота в парах, коли студенти без викладача застосовують метод взаємного навчання, що спочатку потребуватиме саморефлексії для визначення глибини розуміння питання чи теми, вибору прикладів для ілюстрації явища та способу структурування й обробки інформації для себе і партнера.

У процесі формування навичок мислення вищого порядку важливо звернути увагу на фонетичні стилі англійської мови, які студенти часто ототожнюють із лексичними стилями і приділяють недостатньо уваги розумінню інтонаційних та інших характеристик цих стилів. Складання карт пам'яті на рівні «аналіз» із подальшим пошуком ілюстративного матеріалу, його опрацювання й представлення на рівні «оцінка» та створення власного продукту – промови, навчального подкасту для студентів своєї групи, чи відео з детальним аналізом зібраного матеріалу на рівні «створення» допоможе краще опанувати цю тему.

Отже, перехід у плануванні навчальних цілей від роботи над навичками мислення нижчого порядку до навичок мислення вищого порядку в навчанні фонетики вимагає від викладача чіткого розуміння ролі та значення кожного етапу в процесі формування навичок мислення вищого порядку, а від студента переходу до більшої самостійності, самоорганізації, мотивації та свідомості, роботі в групі, чіткого розподілу обов'язків та ролей в команді, розвитку умінь планувати роботу, час, пошукових умінь, умінь оцінки матеріалу та результатів роботи не за аналогією, а за об'єктивними критеріями, прояву допитливості та творчості за принципом «English is around us», що дозволяє не лише розпізнавати, але й оцінювати та аналізувати цінність та релевантність контенту для вирішення певних завдань і досягнення цілей.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за ред. С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Krathwhol, D. (2002) 'A revision of Bloom's Taxonomy: An overview', *Theory into Practice*, 41 (4), pp. 212-218.
3. Levent, Seraceddin. (2020). "Analysis of 5 Th Grade Science Learning Outcomes and Exam Questions According to Revised Bloom Taxonomy." *Journal of Educational Issues* 6 (1): 58-69. <https://doi.org/10.5296/jei.v6i1.16197>.
4. Olimat, Mohammad. 2015. "Analyzing Action Pack Textbooks' Questions According to Revised Bloom Taxonomy." *Journal of Education and Practice* 6 (28): 152-59.
5. Ukobizaba, F., Nizeyimana G. The Use of the Revised Bloom's Taxonomy Levels in Enhancing Students' Higher Order Thinking Skills in Mathematics. *The American Journal of Humanities and Social Sciences*, Volume-04, Issue-05: 22-28.
6. Woolfolk, A, Hughes, M, Walkup, V. (2008) *Psychology in Education* Harlow: Pearson Education Limited.

Mochalova N. S., Senior Instructor of the Department of Applied linguistics, Education and Research Institute of Humanities of National University of Shipbuilding after Admiral Makarov (Ukraine, Mykolaiv), zlatoslava2010@gmail.com

Mochalov D. Ye., Head of the laboratory of the Department of Applied linguistics, Education and Research Institute of Humanities of National University of Shipbuilding after Admiral Makarov (Ukraine, Mykolaiv), zlatoslava2010@gmail.com

GOING BEYOND "APPLY" OF BLOOM'S TAXONOMY IN TEACHING PHONETICS

The article presents some principles of choosing goals and objectives in teaching phonetics, which are based on Bloom's taxonomy and are aimed at developing higher order thinking skills: analyzing, evaluating, creating. The process of forming these skills is analyzed in the context of developing the future linguists' professional competence including linguistic, cultural, cross-cultural, educational and some other competencies that should be developed integrally. In the article, there are practical examples of phonetic tasks based on the action verbs for "analyzing", "evaluating", and "creating" stages.

Key words: Bloom's taxonomy, teaching phonetics, higher order thinking skills.